

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **I. F.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. P. D., advokátom so sídlom v B., proti žalovaným **1/ O. K.**, **2/ K. K.**, obom bývajúcim v B., **o určenie vlastníctva**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 14 C 102/2007, na dovolanie žalovaných 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. januára 2009 sp. zn. 15 Co 270/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. januára 2009 sp. zn. 15 Co 270/2008 a rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica zo 14. októbra 2008 č.k. 14 C 102/2007-163 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobca sa v konaní domáhal určenia, že v podiele $\frac{1}{2}$ je spoluvlastníkom nehnuteľností v katastrálnom území R., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na liste vlastníctva č. X., a to garáže súpisného čísla X. postavenej na parcele č. X. – zastavané plochy a nádvoría vo výmere X. m² a pozemku parc. č. X. – zastavané plochy a nádvoría vo výmere X. m² (ďalej len „nehnuteľnosti“).

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom zo 14. októbra 2008 č.k. 14 C 102/2007-163 žalobu v celom rozsahu zamietol. Účastníkom nepriznal právo na náhradu trov konania. Žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu prvého stupňa 641,60 Sk titulom svedočného. Pri rozhodovaní vychádzal z toho, že súčasťou vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu a jeho bývalej manželky B. F., ktoré bolo vyporiadané zmlouhou právoplatným 11. novembra 2003, bola aj spoločná pohľadávka za nehnuteľnosti voči predávajúcej H. M., a to z toho dôvodu, že v čase vyporiadania nemali účastníci k dispozícii

list vlastníctva ohľadne nehnuteľností. Túto pohľadávku nadobudla bývalá manželka B. F., ktorá tak získala podklad pre vydanie osvedčenia o vydržaní vlastníctva predmetných nehnuteľností. Nehnuteľnosti boli v držbe bývalých manželov F. od roku 1992 v dobromyseľnom presvedčení, že sú ich bezpodielovými spoluvlastníkmi titulom kúpy od H. M.. Keď potom B. F. ako vlastníčka predmetných nehnuteľností tieto predala žalovaným 1/, 2/ na základe kúpnej zmluvy z 3. júna 2004, jej postup považoval za súladný so zákonom.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 28. januára 2009 sp. zn. 15 Co 270/2008 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že určil, že žalobca je v podiele $\frac{1}{2}$ spoluvlastníkom nehnuteľností v katastrálnom území R., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na liste vlastníctva č. X., a to garáže súpisného čísla X. postavenej na parcele č. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m² a pozemku parc. č. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m². Žalobcovi nepriznal náhradu trov konania a žalovaných 1/, 2/ zaviazal zaplatiť spoločne a nerozdielne na účet súdu prvého stupňa 21,29 € (641,60 Sk) titulom trov preddavkovaných štátom (svedočné). V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že z vykonaného dokazovania nesporne vyplýva (ako to zistil aj súd prvého stupňa), že žalobca s B. F. počas manželstva (manželstvo bolo uzavreté 24. novembra 1979) spoločne nadobudli predmetné nehnuteľnosti, a to na základe kúpnej zmluvy uzavretej žalobcom 18. decembra 1993 s predávajúcou H. M.. Návrh na vklad vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam bol na kataster podaný 10. mája 1993 a Katastrálny úrad v Banskej Bystrici – Správa katastra Banská Bystrica rozhodnutím z 10. mája 1993 pod číslom V. povolil vklad. Dňa 24. mája 2004 bola na liste vlastníctva zapísaná ako výlučne vlastníčka nehnuteľností B. F.. Odvolací súd však nepovažoval za správny právny záver súdu prvého stupňa, podľa ktorého, ak účastníci konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) nemali k dispozícii list vlastníctva ohľadne nehnuteľností, predmetom vyporiadania mohla byť len spoločná pohľadávka voči predávajúcej H. M.. Odvolací súd mal za to, že vzhľadom na konštitutívne účinky rozhodnutia správy katastra o povolení vkladu prevodnej zmluvy na žalobcu, ktoré nastali 10. mája 1993 ako i na to, že medzi manželmi F. nebolo sporné, že predmetné nehnuteľnosti tvoria ich spoločný majetok, v dohode o vyporiadaní BSM mali byť nehnuteľnosti vyporiadané. V konaní o vyporiadanie BSM vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 17 C 299/1998 obaja manželia F. zhodne tvrdili, že nehnuteľnosti sú majetkovo neusporiadané, a preto žiadali do vyporiadania zahrnúť len pohľadávku. Aj z formulácie uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica z 21. októbra 2003 č.k. 17 C 299/1998-281, ktorým bol schválený zmier

o vyporiadani BSM, vyplýva, že predmetom vyporiadania okrem iných vecí a hodnôt bola len pohľadávka v hodnote 100 000 Sk. Z toho dôvodu záver okresného súdu, že predmetom vyporiadania BSM neboli predmetné nehnuteľnosti, ale len pohľadávka v súvislosti s týmito nehnuteľnosťami, považoval za správny. Vzhľadom k tomu, že sporné nehnuteľnosti neboli predmetom vyporiadania BSM vyššie uvedeným súdnym zmiernom, odvolací súd uzavrel, že sa na daný prípad uplatní právna domnienka v zmysle § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka, a na jej základe predmetné nehnuteľnosti patria do podielového spoluvlastníctva žalobcu a jeho bývalej manželky B. F.. Odvolací súd taktiež nesúhlasil so záverom súdu prvého stupňa, keď po vyporiadani spoločnej pohľadávky manželov F. považoval procesný postup B. F. v súvislosti s podaním žiadosti o vydanie osvedčenia o vydržani nehnuteľností, za súladný so zákonom. Podľa odvolacieho súdu v danom prípade neboli splnené podmienky pre nadobudnutie vlastníctva nehnuteľností vydržaním v prospech B. F. podľa § 134 Občianskeho zákonníka. Nebola totiž u nej splnená podmienka oprávnenej držby a navyše aj po zániku BSM až do jeho vyporiadania bol každý z manželov vlastníkom celej spoločnej veci, pričom bol obmedzený rovnakým vlastníckym právom druhého z manželov. Bolo preto vylúčené, aby vec pariacu do BSM počas doby od jeho zániku do jeho vyporiadania vydržal pre seba jeden z manželov. Preto B. F. nemohla nadobudnúť výlučné vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam vydržaním. Ak za tohto stavu B. F. kúpnu zmluvou z 3. júna 2004 previedla na žalovaných 1/, 2/ sporné nehnuteľnosti v celosti, previedla na kupujúcich viac práv, než sama v tom čase mala. Porušenie tejto zásady má ten dôsledok, že uvedená kúpna zmluva je v časti prevodu spoluvlastníckeho podielu v $\frac{1}{2}$ (ktorý patril žalobcovi) neplatná podľa § 39 Občianskeho zákonníka a žalobcom podaná žaloba je dôvodná. Preto s poukazom na § 220 O.s.p. zmenil rozsudok prvostupňového súdu a žalobe o určenie spoluvlastníctva vyhovel. Výrok o trovách konania odvolací súd odôvodnil § 150 O.s.p., žalobcovi nepriznal náhradu trov konania, keď dôvody hodné osobitného zreteľa vzhľadom na to, že žalobca sám má v značnej miere podiel na vzniku tohto sporu, keď napriek doručeniu kúpnej zmluvy uzavretej s H. M. spolu s rozhodnutím o povolení vkladu, v konaní o vyporiadani BSM tvrdil, že ide o neusporiadané nehnuteľnosti, a keďže žalovaní 1/, 2/ boli pri uzatváraní kúpnej zmluvy s B. F. v dobrej viere, že nehnuteľnosti kupujú od skutočnej vlastníčky, bol toho názoru, že by nebolo spravodlivé, aby žalovaní hradili žalobcovi trovy konania.

Rozsudok odvolacieho súdu napadli dovolaním žalovaní 1/, 2/. Napadnuté rozhodnutie žiadali zmeniť a potvrdiť rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica zo 14. októbra 2008 č.k. 14 C 102/2007-163. Namietali, že odvolací súd nesprávne vec po právnej stránke posúdil,

keď rozhodol v rozpore so skutočným stavom veci, nakoľko súdnym zmiernom bol vyporiadany majetok patriaci do BSM bývalých manželov F., vrátane sporných nehnuteľností. Na vyporiadani hodnoty nehnuteľností sa manželia dohodli z dôvodu, že v čase schvaľovania zmiernu súdom neboli nehnuteľnosti majetkovo vysporiadané. Záver odvolacieho súdu, že ½ nehnuteľností patri do vlastníctva žalobcu, ktorý mal nadobudnúť vlastnícke právo podľa § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka v dôsledku nevyporiadania v rámci BSM nepovažovali za správny. Podľa nich takýto záver môže mať dôsledky len voči bývalým manželom ako účastníkom BSM a nemôže mať právne relevantný vplyv na postavenie tretích osôb, ktoré nadobudli vlastníctvo zákonom určeným spôsobom. Ďalej poukázali na to, že odvolací súd nezohľadnil ich námietku týkajúcu sa zhodnotenia nehnuteľností a priznal žalobcovi podiel v hodnote, o ktorý sa vôbec nepričinil.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je vecne správne, a preto navrhol dovolanie žalovaných zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 29. marca 2010 sp. zn. 3 Cdo 100/2009 dovolanie žalovaných 1/, 2/ zamietol a žalobcovi priznal náhradu trov dovolacieho konania vo výške 152,46 €. Dovolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že za rozhodujúce považoval posúdenie otázky, či nehnuteľnosti, ku ktorým žiada žalobca určiť, že je spoluvlastníkom ideálnej ½ nehnuteľností, boli predmetom vyporiadania BSM medzi žalobcom a jeho bývalou manželkou B. F. v rámci schváleného súdneho zmiernu uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 21. októbra 2003 č.k. 17 C 299/1998-281, právoplatným 10. novembra 2003. Dovolací súd pri posúdení tejto otázky dospel k záveru, že právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého sporné nehnuteľnosti neboli predmetom vyporiadania BSM uvedeným súdnym zmiernom, je správny. Aj podľa dovolacieho súdu z výrokovej časti uznesenia o schválení zmiernu ani z jeho odôvodnenia nemožno vyvodit', že predmetom vyporiadania BSM boli aj sporné nehnuteľnosti; naopak z obsahu tohto uznesenia jednoznačne vyplýva, že predmetom vyporiadania BSM bola len pohľadávka 100 000 Sk v súvislosti so spornými nehnuteľnosťami. Tomuto záveru nasvedčuje aj následné konanie bývalej manželky žalobcu B. F. po schválení vyššie uvedeného súdneho zmiernu, keď 17. mája 2004 požiadala o vydanie osvedčenia o vydržaní sporných nehnuteľností. Z tohto jej konania naopak možno usúdiť, že predmetné nehnuteľnosti neboli predmetom vyporiadania BSM; ak by tomu tak bolo, riešenie zvolené bývalou manželkou žalobcu B. F. pre dosiahnutie zmeny

v osobe vlastníka v katastri nehnuteľností by nebolo potrebné. Naviac podmienky pre nadobudnutie vlastníctva sporných nehnuteľností vydržaním v prospech B. F. neboli v danom prípade splnené, a to z dôvodov, ktoré odvolací súd uviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia, s ktorými sa dovolací súd v celom rozsahu stotožňuje. Keďže sporné nehnuteľnosti neboli predmetom vyporiadania BSM žalobcu a jeho bývalej manželky B. F. vyššie uvedeným súdom schváleným zmierom, správne odvolací súd vychádzal z právnej domnienky uvedenej v § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka, na základe ktorej sa žalobca a jeho bývalá manželka B. F. stali podielovými spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností, a to každý z nich v rozsahu ideálnej polovice. Pokiaľ B. F. previedla nehnuteľnosti v celosti kúpnu zmluvou na žalovaných 1/, 2/, je táto zmluva čiastočne neplatná, nakoľko previedla na kupujúcich viac práv, než v čase uzavretia kúpnej zmluvy mala. Žalobca je preto naďalej spoluvlastníkom nehnuteľností v podiele 1/2, a právom sa domáha ochrany práv spoluvlastníka voči osobám, ktoré sú zapísané v katastri nehnuteľnosti ako vlastníci aj jeho ideálnej polovice sporných nehnuteľností. Rozsudok odvolacieho súdu je v súlade s princípom právnej istoty a ústavnej ochrany vlastníckeho práva. Tieto uvedené princípy si dovolatelia vykladajú zúžene, výlučne v ich prospech a popierajú ochranu vlastníckeho práva iného, ktorý toto právo mal už v čase nadobudnutia vlastníckeho práva k tej istej nehnuteľnosti z ich strany a ktoré bolo uvedeným prevodom porušené.

Na základe sťažnosti žalovaných 1/, 2/ Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze z 27. januára 2011 sp. zn. II. ÚS 382/2010 vyslovil, že ich základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20. ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo porušené rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 100/2009 z 29. marca 2010. Ústavný súd Slovenskej republiky uvedený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v celom rozsahu zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. V odôvodnení nálezu Ústavný súd Slovenskej republiky po zhrnutí priebehu súdnych konaní (na prvostupňovom, odvolacom a dovolacom súde) uviedol, že primárnou povinnosťou všeobecných súdov pri rozhodovaní o tzv. určovacej žalobe podľa § 80 písm. c/ O.s.p. je, aby sa pri rozhodovaní vysporiadali najprv s otázkou existencie či neexistencie naliehavého právneho záujmu žalobcu; o vecnej opodstatnenosti žaloby môžu rozhodovať až po zistení, že naliehavý právny záujem je daný. V danej veci sa všeobecné súdy otázkou existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení spoluvlastníckeho práva vôbec nezaoberali, čím postupovali arbitrárne a porušili základné právo žalovaných 1/, 2/ vlastníť

majetok podľa čl. 20. ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. S poukazom na skutkové okolnosti riešeného prípadu Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil názor, že treba „vychádzať z toho, že sa žalobca a bývalá manželka žalobcu dohodli na tom, že nárokovaný zápis vlastníckeho práva svedčiaci pôvodne obom má byť vykonaný iba v prospech bývalej manželky žalobcu, pričom je zrejmé iba jej vecou, resp. rizikom, ako to dosiahne, resp. či to vôbec dosiahne. Vychádzajúc z tejto skutočnosti ústavný súd nevidí naliehavý právny záujem na požadovanom určení spoluvlastníckeho práva na strane žalobcu“.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je viazaný právnym názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vyslovil v náleze z 27. januára 2011 sp. zn. II. ÚS 382/2010 (§ 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov). Vzhľadom na túto viazanosť Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že výhrady vyslovené v predmetnom náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2010 sp. zn. 3 Cdo 100/2009 sa obsahovo – po vecnej stránke (skutkovej aj právnej) rovnako týkajú aj rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. januára 2009 sp. zn. 15 Co 270/2008 ako i rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica zo 14. októbra 2008 č.k. 14 C 102/2007-163. Táto okolnosť, aj so zreteľom na povahu a účel dovolacieho konania vedie Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že v danej procesnej situácii, ktorá nastala po rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky, pre dosiahnutie zmyslu a podstaty nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 27. januára 2011 sp. zn. II. ÚS 382/2010 prichádza v dovolacom konaní do úvahy len zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvého stupňa.

Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd zrušil dovolaním napadnutý rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. januára 2009 sp. zn. 15 Co 270/2008 ako i rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica zo 14. októbra 2008 č.k. 14 C 102/2007-163 a vec vrátil na ďalšie konanie Okresnému súdu Banská Bystrica (§ 243b ods. 1, 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 8. septembra 2011

JUDr. Daniela S u č a n s k á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková